

HINDA OMA KODUKANDI OHTE JA LOE, MIDA SAAD ISE ÄRA TEHA, ET PAREMINI VALMIS OLLA!

Oht ja kirjeldus	Võimalikud tagajärjed	Mida saan teha ennetavalt?	Võimalikud talgütööd	Mida saan teha hädaolukorras?
ÜLEUJUTUS Eriti kõrge jõe- või mereveetase •Pärnu, al 170 cm üle Kroonlinna 0 taseme •Haapsalu, al 140 cm üle Kroonlinna 0 taseme •Narva-Jõesuu, al 160 cm üle Kroonlinna 0 taseme •Tallinn, al 120 cm üle Kroonlinna 0 taseme •Kuressaare, al 150 cm üle Kroonlinna 0 taseme	* vesi tungib majja * üleujutus elukoha ümbruses (ei pääse sõidukiga ligi ega ka ära)		* uuri, millise veetaseme korral sinu majapidamine on ohus * hangi võimalikult täpne ilmaproгноos ning ole hästi informeeritud veetaseme muutumisest	* kui avastad, et veetase tõuseb ohtlikult kiiresti, teavita sellest naabreid, kohalikkude omavalitsust ja päästeasutust* * sulge kanalisatsioonitorude ning kraani äravoolutorude avad puupunnidega * ühenda lahti kanalisatsiooni juhitud vihmaveetorud * vii kodune vara ja saastumist põhjustavad kemikaalid võimaliku uputuse piirkonnas maapinnast kõrgemale * ole valmis evakueeruma * kui vesi tungib hoonesse, tagane teisele korrusele, põõningule või katusele ning võta kaasa hädaolukorras vajalik: telefon, tekid, toit ja puhas joogivesi * vahetu ohu korral lülita maja elektrivõrgust välja
SUUR TUUL, MARU, ORKAAN * tuule kiirus 30 m/s ja üle selle või illiti 35 m/s ja üle selle	* murduvad suured puud või kistakse juurtega välja * hoonetel suured purustused		* ohtlike puude kaardistamine ja eemaldamine * lahtiste esemete kinnitamine (juhtide tähelepanu ka naabritele) * katuste tormikindluse tõstmine * varu joogivett, toitu, patareisid ja autokütust	* veendudes, et õues olevad lahtised ja kergesti lenduvad esemed on hoolikalt kinnitatud, kergemad asjad vii ära siseruumidesse - sulge korralikult kõik aknad, luugid ja ukсед - pargi sõiduk võimalikult lagedale alale, eemale puudest jt murduda või lenduda võivatest esemetest ning katkeda võivatest elektriliinidest - lülita välja koduelektroonika, eemalda antennikaabel televiisorist, ära kasutage rääkimiseks tavatelefoni, väldi kraanide kasutamist (äikese korral) - võimalusel väldi väljas liikumist
TUGEVIK LUMESADU, TUISK * tugevik lumesadu, sajuhulk 20 mm ja üle selle 12 tunni või lühema aja vältel	* lumevangi jäämine * liikluskahjustused või liikluse seiskumine, piiratud nähtavuse tõttu liiklusõnnetused	* kontrolli üle oma varud: - sõök ja jook - patareid - hädavajalikud ravimid - akupank - taskulamp ja kaasaskantav raadio	* lumekoristustehnika kaardistus * liiva hankimise võimalused (liivakastid majade juurde vms) * raja spetsiaalne koht lume ladustamiseks * operatiivisõidukile ligipääsu tagamine	* lülita sisse Vikerraadio, Raadio 4 või ETV, et olla kursis värskema infoga * käitu vastavalt edastatud juhiste: evakueeri või püsi kodus * proovi saada kontakti võimalike abivajajatega (eakad, lapsed, erivajadustega inimesed) * maha langenud elektriliinidest või neile kukkunud puudest teavita rikketelefonil 1343 * inimvigastuste ja otsest ohtu põhjustavate purustuste korral helista 112
TUGEVIK VIHMASADU * sajuhulk 30 mm 1 tunni või lühema aja vältel (paduvihm) või sajuhulk 50 mm ja üle selle 12 tunni või lühema aja vältel	* teede, tänavate ärauhutamine * liiklusseisakuid * vaheta naabritega kontaktid * vesi võib tungida keldritesse ja tunnelitesse	* kaardista võimalikud abistajad (vt allpool) * koosta evakueerimisplaan * selgita välja kogunemispaik (sugulased, tuttavad, ...), kuhu saab minna evakueerumise korral * mõtle läbi, kuidas saad hakkama olukorras, kui kaovad elutähtsad teenused (vt allpool)	* uuri, millise veetaseme korral sinu majapidamine on ohus * varu joogivett, toitu, patareisid ja autokütust * hangi võimalikult täpne ilmaproгноos ning ole hästi informeeritud veetaseme muutumisest * lae mobiiltelefon, otsi taskulamp, muretset	* sulge kanalisatsioonitorude ning kraani äravoolutorude avad puupunnidega * ühenda lahti kanalisatsiooni juhitud vihmaveetorud * vii kodune vara ja saastumist põhjustavad kemikaalid võimaliku uputuse piirkonnas maapinnast kõrgemale * ole valmis evakueeruma * kui vesi tungib hoonesse, tagane teisele korrusele, põõningule või katusele ning võta kaasa hädaolukorras vajalik: telefon, tekid, toit ja puhas joogivesi * vahetu ohu korral lülita maja elektrivõrgust välja
OHTLIK JÄIDE * jäite diameeter 20 mm ja üle selle	* kommunikatsiooniliinide purunemine jäite raskuse all * liiklusõnnetused libeduse tõttu		* libedatõrjeks vajalik inventari varumine (nt karjäärast liivavaru/kergruusa toomine majapidamisse ja autosse) * treppide libedatõrje	
JÄÄ JA SULALUME LADESTUMINE	* kommunikatsiooniliinide purunemine ladestuse raskuse all * liiklusõnnetused libeduse tõttu		* ehituskonstruksioonide kontroll ja tugevdamine	
METSATULEKAHJU, RABAPÖLENG * erakordselt suur tuleoht, metsade tuleohtlikkuse indeksi tõus üle 7000	* suure ulatusega metsatulekahjud		* ehitamisel või renoveerimisel tuleb kasutada tulekindlaid materjale * kiviaiad pakuvad maa- ja pinnatule eest head kaitset * tiigid, välibasseinid ja suure pindalaga hoovid loovad turvalisema ala * elektrijuhtmete paigaldamine maa alla	
PIKALT KUUM VÕI KÜLM ILM * kõva pakase (-32 °C) või suure kuumuse (33 °C) püsimine 5 või enama päeva vältel	* oht inimeste tervisele ja elule * kommunikatsiooniliinide katkemised		* libedatõrjeks vajalik inventari varumine (nt karjäärast liivavaru/kergruusa toomine majapidamisse ja autosse) * treppide libedatõrje	* pikalt külm: - tarbi kütet ökonoomselt - temperatuuri langemisel sulge kasutuses mitteolevad ruumid - torustike külmumisohtu vältimiseks määssi torud lisaisolatsiooniga (nt kaltsudega) - võimalusel jäta vesi kraanis nirisema Pikalt kuum: - käi võimalusel suplemas

ELUTÄHTSATE TEENUSTE KATKESTUSED - MILLEST SÖLTUD JA KUIDAS OLLA PAREMINI VALMIS?

Mõtle läbi, mida saad ennetavalt teha, et elutähtsate teenuste katkemisel saaksid võimalikult tavapäraselt elu jätkata

Elektrivarustus	* elektrigeneraator majapidamises * akupank * alternatiivne küttesüsteem, kui muidu küte seotud elektriga - nt gaasikamin * veevarud, kui vett pumpab kaevust elektripump ja/või vântkaevu võimaluse loomine * küünlad valguse tekitamiseks		Gaasivarustus	* alternatiivne küttesüsteem - nt elektriradiaator * alternatiivne toiduvalmistamise võimalus - elektripliit, puupliit
Veevarustuste ja kanalisatsiooni toimimine	* veevarud majapidamises * võimalusel kuivkäimla väljajehitamine * vihmavee kogumise mahutid * kaevu korrastamine * allika puhastamine ja ligipääsu tagamine		Telefoni- ja/või andmesidevõrk	* kokkulepitud kohtumispaik kõige lähedasematel * patareid või vändaga töötava raadio olemasolu, et saada operatiivset infot raadio vahendusel
Sularaha ringlus	* sularahavarud majapidamises			

KAARDISTAGE OLULISED KONTAKTID LÄHIKONNAS

Mõtle läbi, kes lähikonnas saavad vajadusel aidata:	Nimi	Kontaktid (võimalusel nii mobiil- kui lauatelefon)
* nõu ja jõuga (varude täiendamine, raskete asjade tõstmine, parandustööd vms)		
* arstiabi		
* esmaabi		
* lumesahk (kinnituisanud tee)		
* mootorsaag (langenud puud)		
* operatiivne info (nt külvavõrk, majanaaber)		
* muu (vastavalt sinu, pere ja kogukonna vajadustele)		

KUST SAAB LISAINFOT?

Päästeameti käitumisjuhised	http://www.rescue.ee/et/kodanikule/elanikkonnakaitse
Üleujutuse ohuga alade ja ohtlike ettevõtete kaart	http://xgis.maaamet.ee/xGIS/XGIS
Merevee taseme kaart	http://on-line.msi.ttu.ee/meretase/
Riigi Ilmateenistuse hoiatused	http://www.ilmateenistus.ee/ilm/proгноosid/hoiatused/
Elektrikatkestuste kaart	https://www.elektrilevi.ee/et/katkestuste-kaart
Teelude info	https://tarktee.mnt.ee/
Liiklusõnnetuse korral käitumine	https://www.politsei.ee/et/nouanded/liiklus/mida-teha-liiklusõnnetuse-korral/

SOOVITUSLIK TOIDUVARUDE NIMEKIRI

Joogivesi

- * kolm liitrit ööpäevas inimese kohta (organismi veevajadus on 28-35 ml kehakaalu kilogrammi kohta)
- * veevajadus sõltub vanusest, töö ja tegevuse iseloomust, tervislikust seisundist, ilmast, suurenenud higistamisest (kuum ilm, raske kehaline töö)

Täiskasvanute toiduks on soovitatav varuda

- * erinevaid konserve (kala- ja lihakonservid, segukonservid, kaunviljakonservid)
- * pakisupid ja püreepulbrid, samuti helbed, mida on kerge valmistada
- * valmis makaroni-, köögivilja-, teravilja- või kaunviljaroog lihaga (toode tarbitav kuumutatuna või kuumutamata)
- * teraviljatooted (kuivikuleivad, soolase või neutraalse maitsega küpsised)
- * süsivesikuterikkad tooted (magusad küpsised, karamell, konserveeritud puuviljad, kuivatatud puuviljad, halvaa, kondenspiim)

Väikelaste toiduks on soovitatav varuda

- * rinnapiimaasendaja pulber (jätkupimmapulber), mis katab terve ja kuue kuu vanuse imiku päevase piimvajaduse (üks liiter ööpäevas)
- * teraviljatooted, mida on kerge valmistada
- * püreepulbrid ja helbed, mida on kerge valmistada
- * valmis roog väikelastele lihaga (toode tarbitav kuumutatuna või kuumutamata)
- * lisanduva teraviljatootena põhiroole neutraalse maitsega küpsised
- * süsivesikuterikkad tooted (magusad küpsised, kohvikoor, kondenspiim, marmelaad), mis ei sisalda säilitusaineid ja muud väikelastele sobimatut
- * vajalik koguses pakendatud nõuetekohast vett